

KEO-10 Rasimus Johanna(UM)

22.09.2020
JULKINEN

Asia

Komission ehdotus neuvoston päätökseksi Cotonoun kumppanuussopimuksen nojalla toteutetun siirtymävaiheen hyväksymisen tarkistamisesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 21/2000 vp, U 4/2019 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) maiden suhteita määrittävä kumppanuussopimus (nk. Cotonoun sopimus, SopS 68 ja 69/2005) päättyi 28.2.2020 mutta sen määräysten soveltamista jatkettiin vuoden 2020 loppuun saakka, koska uudesta Post-Cotonou -sopimuksesta ei päästy määräajassa sopuun osapuolten välillä. Neuvotteluita on käyty syyskuusta 2018 lähtien. Tämän johdosta komissio ehdottaa, että EU:n neuvosto muodostaa ATK-EU -suurlähettiläskomiteassa esitettäväksi EU:n kannaksi, että Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamista jatketaan 30.6.2021 asti tai kunnes uusi EU:n ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi.

Neuvoston sihteeristön laskemien mukaan kuitenkin neuvoston pakollisten toimenpiteiden vuoksi uusi Post-Cotonou-sopimus voidaan allekirjoittaa aikaisintaan vasta syyskuun lopulla 2021, jolloin väliaikainen soveltaminen alkaisi marraskuun 2021 alusta. Näin ollen Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamista tulisi neuvoston sihteeristön näkemyksen mukaan jatkaa lokakuun 2021 loppuun asti. Komissio haluaa vielä neuvotella neuvoston sihteeristön kanssa siitä, olisiko kesäkuun 2021 loppu kuitenkin edelleen mahdollinen.

Suomen kanta

Post-Cotonou-neuvotteluja koskevassa U-kirjelmässä (U 4/2019 vp) todettiin jo, että sopimuksettomien tilan välttämiseksi transitiotoimet, eli nykyisen Cotonoun sopimuksen soveltamisen jatkaminen, ovat tarpeen. Suomi pitää tärkeänä, että Cotonoun sopimuksen soveltamista jatketaan siihen päivämäärän asti, jolla vältetään sopimuskatko tai, kunnes uusi unionin ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi. Poliittisesti transitiopäätös on laajalti hyväksytty ainoana vartenotettavana vaihtoehtona, jotta vältettäisiin sopimuskatkos. Aikataulupaineista huolimatta EU:n tulee pitää yllä kunnianhimo saavuttaakseen EU:n neuvottelumandaatin mukainen Post-Cotonou-sopimus.

Pääasiallinen sisältö

Cotonoun sopimuksen 95 artiklan 4 kohdan toinen alakohta kuuluu seuraavasti: ”*Ministerineuvosto hyväksyy siirtymävaiheen toimenpiteet, joita mahdollisesti tarvitaan ennen kuin uusi sopimus on tullut voimaan*”. Sopimuksen 95 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaisesti siirtymävaiheen toimenpiteitä voidaan soveltaa, jotta kumppanuussopimusta kokonaisuudessaan tai sen osien soveltamista voitaisiin jatkaa uuden sopimuksen soveltamisen alkamispäivään asti (väliaikainen soveltaminen tai voimaantulo). Cotonoun kumppanuussopimuksen määräysten soveltamista jatkettiin 17. joulukuuta 2019 siirtymävaiheen toimenpiteitä koskevalla päätöksellä 31. joulukuuta 2020 asti tai kunnes uusi sopimus tulee voimaan tai kunnes unionin ja AKT-valtioiden välisen uuden sopimuksen väliaikainen soveltaminen alkaa, sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi.

Neuvottelut ovat edenneet, mutta liian hitaasti, jotta sopimus saataisiin viimeisteltyä siten, että se voisi astua voimaan vuoden 2021 alussa. Suuri osa sopimuksesta on valmiina, mutta erimielisyyksiä löytyy yhä sekä kumppanuuden sisällön että sen institutionaalisten ratkaisujen osalta. Suurimmat avoinna olevat sisältökysymykset osapuolten välillä koskevat Suomenkin neuvotteluprioriteetteja: seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR), sukupuoli-identiteetti sekä muuttoliikeosion palautukset ja takaisinotot. Transitiotoimia on näin ollen jatkettava edelleen, jotta vältettäisiin sopimuskatkos.

Komissio antoi 26.8.2020 ehdotuksen neuvoston päätökseksi AKT–EU-suurlähettiläskomiteassa omaksuttavasta unionin kannasta Cotonoun sopimuksen 95 artiklan 4 kohdan nojalla toteutettavien siirtymävaiheen toimenpiteiden hyväksymistä koskevan AKT–EU-suurlähettiläskomitean tekemän päätöksen N:o 3/2019 tarkistamiseen. Päätös transitiotoimista tulisi tehdä viimeistään lokakuussa 2020. Komissio ehdottaa, että Cotonoun sopimuksen soveltamista jatkettaisiin kokonaisuudessaan 30.6.2021 asti tai kunnes uusi unionin ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi.

AKT–EU-ministerineuvosto on ministeritason elin, joka perustettiin Cotonoun sopimuksella (15 artikla). Ministerineuvoston tehtävänä on muun muassa tehdä kumppanuussopimuksen täytäntönnäpön ja toteuttamisen kannalta tarvittavat päätökset. Cotonoun sopimuksen 95 artiklan 4 kohdan mukaan ministerineuvosto hyväksyy siirtymävaiheen toimenpiteet. Sopimuksen 15 artiklan 4 kohdan nojalla ministerineuvosto voi kuitenkin siirtää toimivaltaansa suurlähettiläskomitealle. Tätä varten ministerineuvosto siirsi 23. toukokuuta 2019 suurlähettiläskomitealle toimivallan tehdä siirtymävaiheen toimenpiteitä koskevan päätöksen. Suurlähettiläskomitea kokoontuu säännöllisesti valmistellakseen ministerineuvoston istunnot ja aina tarvittaessa jonkin osapuolen pyynnöstä. Tämän joustavuuden ansiosta suurlähettiläskomitea voi varmistaa, että siirtymävaiheen toimenpiteitä koskevan päätös tarkistetaan ajoissa ja viimeistään lokakuussa 2020.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 217 artikla; SEUT 218 artikla 9 kohta. Neuvosto tekee SEUT 217 artiklaan mukaan päätöksen yksimielisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin kehitysvaliokunta (DEVE) keskusteli viimeksi 3.9. Post-Cotonou-neuvottelujen tilanteesta AKT-osapuolen pääneuvottelijan, Togon ulkoministeri Robert Dusseyn kanssa.

Kansallinen valmistelu

Ulkosuhdejaoston kirjallinen menettely 15.-17.9.2020.

Eduskuntakäsittely

U 4/2019 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ks. U 4/2019 vp.

Cotonoun sopimuksen soveltamisen jatkamisesta on tarkoitus antaa ulkoministeriön ilmoitus säädöskokoelman sopimussarjassa, vastaavasti kuin tehtiin edellisen transitiopäätöksen osalta (SopS 21/2020).

Taloudelliset vaikutukset

Kehitysyhteistyötä AKT-maille on rahoitettu Euroopan kehitysrahastosta (EKR). EKR on EU:n talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka rahoitus perustuu EU:n jäsenvaltioiden suoriin rahoitusosuuksiin. EKR:n suuruus nykyisellä rahoituskehyskaudella (2014–2020) on 30,5 miljardia euroa, josta Suomen maksuosuus on n. 460 miljoonaa euroa. Käynnissä olevissa ulkosuhderahoitusneuvotteluissa EKR on komission ehdotuksen mukaisesti osana EU:n budjettia eikä olisi siten enää jatkossa budjetin ulkopuolinen rahasto. Nykyisen 11. ja aiempien Euroopan kehitysrahastojen maksatukset jatkuvat kuitenkin vielä arvion mukaan vuodelle 2028 asti.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM (2020) 432 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lainsäädäntöneuvos Maria Guseff, UM/OIK-20	+358 40 509 2801
Tarkastaja Johanna Rasimus, UM/KEO-10	+358 50 598 6437

EUTORI-tunnus

EU/2020/1304

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	Afrikka, Cotonoun sopimus, Karibia, Tyynimeri, Agenda 2030 kehitys UM, VNK
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, STM, TULLI, VM, VTV, YM
